

תשעים שנה להצהרת בלפור

מה גרם לכך שאחת המעצמות החשובות בעולם הפירה ברצון של היהודים למדינה משלהם בארץ ישראל?

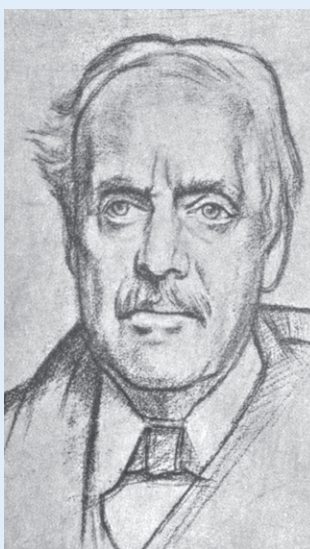

וינסטון צ'רצ'יל ודייוויד לויד ג'ורג'

מימין לשמאל: ד"ר חיים ויצמן ולורד בלפור

מי אתה, לורד בלפור?

ארתור ג'יימס בלפור (1848 - 1930) היה ראש ממשלת בריטניה בשנים 1902 עד 1905, ושר החוץ בשנים 1916 עד 1919. פשר החוץ הוא טיפל בקשרים עם התנועה ה- ציונית.

בלפור נולד בסקוטלנד למשפחת אצולה (אריסטוקרטיה) בריטית. לפני שפנה לקריירה פוליטית, הוא למד פילוסופיה והרבה לעסוק בכך. בשנת 1874 הוא זכה במקום בפרלמנט כציר מטעם מפלגת השמרנים (הקונסרבטיבים).

ב-1878 מונה הלורד סולסברי לשר החוץ, ובלפור התמנה למזכירו האישי. כשנבחר סולסברי לראש ממשלת בריטניה (1886 עד 1892), קודם בלפור ומונה למזכיר הראשי לענייני סקוטלנד, ולאחר זמן - לענייני אירלנד. בשנת 1891 התמנה בלפור ללורד הראשון של האוצר ולראש סיעת השמרנים בפרלמנט.

בשנת 1902 מונה בלפור לראש הממשלה, וערך רפורמות צבאיות וחינוכיות. במקביל, הוא פעל לחידוש היחסים של בריטניה עם צרפת והחל גם להתעניין בשאלה היהודית. הוא היה מעורב במשאומתן המדיני שניהל ג'וזף צ'מברליין, שר המושבות, עם תיאודור הרצל. ב-1906 הפסידו השמרנים בבחירות, ובלפור הפך מראש הממשלה לחבר פרלמנט ומנהיג האופוזיציה.

ב-1915 הצטרף לממשלת הקואליציה, בראשותו של הרברט אסקוויית. ב-1916 שוב עלו השמרנים לשלטון; בלפור התמנה לשר החוץ, וחזר לעסוק בשאלה היהודית ובתנועה הציונית. ב-2 בנובמבר 1917 הוא פרסם את הצהרת בלפור.

ב-1925 ביקר בלפור בארץ ישראל, וזכה לקבלת פנים חמה ואוהדת. במסגרת הביקור, השתתף בטקס חנוכת האוניברסיטה העברית בירושלים, ונשא בו את נאום הפתיחה.

השבוע מציינים בישראל מלאת תשעים שנה להצהרת בלפור (הצהרה - דקלרציה). בהצהרת בלפור הביעה ממשלת בריטניה תמיכה בהקמת בית לאומי יהודי בארץ ישראל. ההצהרה נשלחה כמכתב בשנים בנובמבר 1917 משר החוץ הבריטי ארתור ג'יימס בלפור אל לורד ליונל רוטשילד.

לורד רוטשילד היקר

כך פתב שר החוץ הבריטי ללורד רוטשילד: "לורד רוטשילד היקר, בעונג רב (בהנאה, בשמחה רבה) הריני מוסר לך בשם ממשלת הוד מלכותו את הצהרת האהדה (הסימפטיה) שלה לשאיפות היהודיות הציוניות: 'ממשלת הוד מלכותו רואה בעין יפה הקמת בית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל, ותשתדל במיטב מאמציה להקל על השגת מטרה זו. בתנאי ברור שלא ייעשה שום דבר העלול לפגוע בזכויות האזרחיות והדתיות של עדות לא-יהודיות בארץ ישראל או בזכויות ובמעמד המדיני של יהודים בכל ארץ אחרת. אכיר לך טובה אם תביא הכרזה זו לידיעתה של ההסתדרות הציונית. שלך בברכה, ארתור ג'יימס בלפור."

הכרה ראשונה בציונות

להצהרת בלפור תפקיד חשוב בהיסטוריה

הציונית, כי זו היתה הפעם הראשונה שאחת המעצמות הגדולות (וגם מעצמה שעמדה לכבוש את ארץ ישראל מידי התורכים) מביעה תמיכה ברעיון להקים מדינה יהודית בארץ ישראל. עם זאת יש לשים לב לכך שבהצהרה לא נאמרה המילה מדינה, אלא בית לאומי. כמו כן יש בה אמירות לגבי הזכויות של הערבים תושבי הארץ.

הפעילות של ויצמן וסוקולוב

לפני שנים מספר נפתחו הארכיונים הבריטיים, האמריקניים והציוניים שנגעו להצהרת בלפור, והתברר עד כמה מסובכות וממושכות (ארוכות) היו ההכנות שקדמו לפרסומה בנובמבר 1917. מהארכיונים עולה עוד, שד"ר חיים ויצמן היה מעורב מאוד בהכנת ההצהרה.

ויצמן פעל בשיתוף עם נחום סוקולוב (שניהם פעילים בתנועה הציונית), ובמשך כשלוש שנים הם ניהלו שיחות אינטנסיביות עם פוליטיקאים בריטיים, בניסיון לשכנע אותם בנחישות של העניין הציוני.

בסוף 1916, כאשר ירש דייוויד לויד ג'ורג' את מקומו של הרברט אסקוויית בראשות ממשלת בריטניה וארתור ג'יימס בלפור התמנה לשר החוץ - החלו המאמצים לשאת פרי (להצליח).

ההמשך - בעמוד 10